

БТА

07.08.2025 г.

На този етап не е нужно по-рязко нарастване на пенсионната възраст, каза управителят на НОИ Весела Караиванова за БТА

През 2015 г. бяха направени промени в нормативната уредба, според които и изискуемата възраст, и изискуемият осигурителен стаж плавно нарастват. Този процес все още не е завършил. Имайки предвид материалното положение на възрастните хора и очакваната продължителност на живота при навършване на 65-годишна възраст, която е значително по-ниска от тази в другите държави от Европейския съюз (ЕС), смятам, че на този етап не е необходимо по-рязко нарастване на пенсионната възраст, поне не за хората, работещи при условията на трета категория труд. Това заяви в интервю за БТА новият управител на Националния осигурителен институт (НОИ) Весела Караиванова.

Осигурителният стаж за жените трябва да достигне 37 г., а този за мъжете – 40 г., през 2027 г. Възрастта и за жените, и за мъжете, ще се изравни с тази на мъжете през 2037 г., достигайки до 65 г. След това е предвидено пенсионната възраст да се определя съобразно промените в продължителността на живота, обясни тя в отговор на въпрос за увеличение на възрастта за пенсиониране.

Относно „тавана“ на пенсиите, Караиванова посочи, че по актуалните разчети на НОИ за пълно отпадане на тавана на пенсиите са необходими 5,2 млн. лв. месечно. За увеличение на тавана от 3400 лв. на 3600 лв. са необходими 1,4 млн. лв. месечно, като броят на пенсионерите с ограничени до тавана пенсии ще намалее от 8700 на 5700, а 3000 пенсионери ще получат действителните размери на пенсиите си - тези с размери между 3400 лв. и 3600 лв., коментира тя.

„При условие, че и минималните размери на пенсиите за трудова дейност, и тези над минимума се осъвременяват ежегодно, задържането на максималния размер без промяна ще води до там броят на хората, които са се осигурявали на високи доходи, но не получават действителния размер на пенсията си, да расте“, заяви Караиванова.

„От такава гледна точка редовната актуализация на „тавана“ би имала положително влияние върху системата, най-вече от гледна точка на повишаване общественото доверие в нея и мотивиране на хората с високи трудови възнаграждения да се осигуряват върху реалните си доходи“, смята управителят на НОИ.

Друга приоритетна тема на НОИ в нейния мандат касае смяната на лева с евро от догодина. Караиванова подчерта, че при въвеждане на еврото пенсионерите не е нужно да подават никакви заявления в НОИ. „Пенсиите им ще бъдат служебно преизчислени при определяния фиксиран курс от 1,95583 лв. за 1 евро. Закръгляването ще бъде изцяло в полза на пенсионерите“, заяви управителят на осигурителния институт.

Следва текстът на цялото интервю:

Г-жо Караиванова, какви са основните приоритети, които си поставяте в началото на мандата като ръководител на НОИ?

В трите десетилетия от създаването си НОИ се наложи като организация, която професионално и със стремеж към високо качество изпълнява възложените ѝ ангажименти. В Института е изграден немалък капацитет. Затова и при избора на приоритети съм се водила от визията за запазване и надграждане на постиженията.

И както се посочва в докладите на Международната асоциация за социално осигуряване, в която НОИ е активен член, хората с техните таланти, опит и умения, са от решаващо значение за начина, по който работят осигурителните институции. Затова първият приоритет е НОИ да бъде привлекателно и желано място за работа и с добри условия на труд, кариерно и професионално развитие. С усилията на тези мотивирани служители НОИ трябва да бъде и организация, в която присъства култура на висока етика и лоялност към държавната служба, професионализъм и неотслабващ ангажимент към удовлетворяване на потребностите на клиентите. Също така аз и екипът ще работим за постигане на все по-голямо качество на услугите, включително чрез разнообразяване на каналите за достъп и още по-голям стимул за използване на електронните услуги, предоставяни от института. Ще положим нужните усилия за още по-силен контрол върху осигурителните разходи, включително в сътрудничество с други организации и чрез използване на възможностите, основани на принципите на стабилност, динамизъм, дигитализация и иновация.

Често се говори за дефицита във фонд „Пенсии“. Какви мерки предвиждате за устойчивост на пенсионната система?

Националният осигурителен институт е натоварен с управлението на фондовете на държавното обществено осигуряване, но това се случва съобразно политиките, които формулира изпълнителната власт в изпълнение на законите, които Народното събрание приема. В този смисъл НОИ е гарант, че взетите политически решения се изпълняват по правилния начин, че публичните средства се изразходват законосъобразно и не допускаме с тях да се злоупотребява от хора, които искат да заобиколят или нарушат законодателството. Също така ние ще предоставим цялата си експертиза и капацитет за правилното формулиране на проблемите и оценката на ефектите от едно или друго предложение за промяна.

Илюстрация за начина, по който НОИ може да подпомогне намирането на подходящи решения, отчитайки дългосрочните им последици, са разработваните от Института актюерски доклади. Например в последния доклад от 2024 г. показахме, че необходимият размер на вноската за пенсия трябва да е 37,5%, а средният действителен размер е 16,3%. Разликата от 21,2 пункта се покрива с трансфер от централния бюджет за покриване на недостига на средства.

НОИ, под егидата на Министерството на труда и социалната политика и Министерството на финансите, заедно с други публични организации, като Националната агенция за приходите и Комисията за финансов надзор, ще даде своя принос при изготвянето на Пътна карта за усъвършенстването на пенсионната система. Тя ще начертае посоката на необходимите действия.

Експерти често повдигат темата, че социалната пенсия за старост или за инвалидност не трябва да е в Държавното обществено осигуряване, а по-скоро да е част от социалните плащания. От думите ви изглежда, че приемате такава насока?

Всяка система функционира на базата на собствени принципи. Едни са те в социалното осигуряване, където размерът на плащането би трябвало до голяма степен да зависи от осигурителния принос, други – в социалното подпомагане, където подкрепата зависи от наличието на незадоволени материални потребности, правещи трудно поддържане дори на минимален жизнен стандарт. Затова и въпросът, който експертите повдигат, не е без значение и заслужава анализ. Обаче най-важното е да бъде прилаган холистичен подход към социалната защита за възрастните хора, т.е. публичните средства, отделяни за целта, да допринасят за по-ефективна защита срещу бедност и възможност за поддържане на приемлив жизнен стандарт.

Каква е Вашата позиция по въпроса за увеличение на възрастта за пенсиониране?

През 2015 г. бяха направени промени в нормативната уредба, според които и изискуемата възраст, и изискуемият осигурителен стаж плавно нарастват. Това бе въведено за всички групи осигурени лица. Но трябва да се има предвид, че този процес все още не е завършил. Осигурителният стаж за жените трябва да достигне 37 г., а този за мъжете – 40 г., през 2027 г. Възрастта и за жените, и за мъжете, ще се изравни с тази на мъжете през 2037 г., достигайки до 65 г. След това е предвидено пенсионната възраст да се определя съобразно промените в продължителността на живота.

В този смисъл вече е предвидено пенсионната възраст да нараства и аз разбирам въпроса като дали трябва възрастта да нараства с по-бързи темпове. Имайки предвид материалното положение на възрастните хора и очакваната продължителност на живота при навършване на 65-годишна възраст, която е значително по-ниска от тази в другите държави от ЕС, смятам, че на този етап не е необходимо по-рязко нарастване на пенсионната възраст, поне не за хората, работещи при условията на трета категория труд.

Обсъжда се и промяна на тавана на пенсиите - да се премахне, да се повиши. Какво е вашето мнение? И всъщност, ако се стигне до такова решение, как ще се отрази то върху системата?

По актуалните разчети на НОИ за пълно отпадане на тавана на пенсиите са необходими 5,2 млн. лв. месечно. За увеличение на тавана от 3400 лв. на 3600 лв. са необходими 1,4 млн. лв. месечно, като броят на пенсионерите с ограничени до тавана пенсии ще намалее от 8700 на 5700, а 3000 пенсионери ще получат действителните размери на пенсиите си - тези с размери между 3400 лв. и 3600 лв. При условие, че и минималните размери на пенсиите за трудова дейност, и тези над минимума се осъвременяват ежегодно, задържането на максималния размер без промяна ще води дотам броят на хората, които са се осигурявали на високи доходи, но не получават действителния размер на пенсията си, да расте.

От такава гледна точка редовната актуализация на „тавана“ би имала положително влияние върху системата, най-вече от гледна точка на повишаване общественото доверие в нея и мотивиране на хората с високи трудови възнаграждения да се осигуряват върху реалните си доходи. Но тук е нужно да се подчертае, че този въпрос не бива да се разглежда изолирано от въпроса за максималния осигурителен доход за страната, доколкото все пак максималният размер на пенсията трябва да бъде пенсията на онзи човек, който през цялата си кариера се е осигурявал на максимален доход. Това е логиката.

Във вашето представяне пред депутатите в ресорната комисия акцентирахте върху работата на НОИ относно приемането на еврото. Какво смятате, че е най-важно да знаят пенсионерите, за да са спокойни за своите пари?

Най-важно е пенсионерите да знаят, че при въвеждане на еврото не е нужно да подават каквито и да е заявления в Националния осигурителен институт или някъде другаде. Пенсиите им ще бъдат служебно преизчислени при определяния фиксиран курс от 1,95583 лв. за 1 евро. Закръгляването ще бъде изцяло в полза на пенсионерите.

Какви усилия ще положи НОИ за подобряване на електронните услуги и обслужването на гражданите, особено на възрастните хора и живеещите в отдалечени региони?

През март т.г. бе внедрен Единният портал за електронни услуги на НОИ. Той консолидира всички съществуващи в института платформи и уеб приложения за предоставяне на административни и справочни услуги за парични обезщетения, помощи, пенсии и гарантирани вземания. Институтът предприема поредната стъпка по надграждане на обслужването чрез предоставянето на надеждни дигитални решения на своите клиенти. Фокусът на промените е поставен върху превръщането на Единния портал за електронни услуги на НОИ в основна платформа за предоставяне на административни и справочни услуги за парични обезщетения, помощи, пенсии и гарантирани вземания през интернет. За тази цел е направена реорганизация в структурата на интернет страницата на институцията, чрез която порталът е изведен на преден план за сметка на достъпните паралелно с него в рубрика „Е-услуги и справки“ приложения.

Предвижда се до края на годината ползваните досега електронни услуги поетапно да бъдат изведени от експлоатация, като след това достъпът до всички електронни услуги и справочна информация ще се осъществява единствено през единния портал. Той осигурява достъп до Електронно осигурително досие, в три тематични части, съдържащо справочна информация за осигурени лица, осигурители, самоосигуряващи се, получавани обезщетения и пенсии. Необходима е само автентикация чрез всички налични средства за електронна идентификация – ПИК на НОИ, ПИК на НАП и всички видове КЕП, и не се изисква регистрация и/или въвеждане на допълнителни данни.

Все още е малък обемът на заявления, които пристигат по електронен път за отпускане на пенсии, заявления за подаване на наличие на право за обезщетение за безработица, а през единния портал ще може да става и това. В по-голямата си част всеки предпочита посещение на гише, на място, за да може да получи компетентно съдействие в обработката на документите.

Необходимо е да се подобрят и разширят каналите за достъп до услугите, именно с мисъл за възрастните хора и живеещите в отдалечени места. Посоката е да се създадат мобилни екипи и да се подобри работата в приемните, дори и с разширяване на обхвата на местата за предоставяне на тези услуги.

Искам и да поощря ползвателите на услугите на Института да се снабдят с Персонален идентификационен код на НОИ, което в повечето случаи ще ги освободи от ангажимента да посещават приемните и ще им спести време. Отделно към това е и грижата ни за

укрепването на капацитета на Контактния център, който в годините се наложи като много популярна форма за комуникация с клиентите на нашите услуги.